

Modeller för ingripande i lagstridiga handlingar i grundskolorna och gymnasierna i Sibbo 2022

Sibbo kommun deltar i Ankarverksamheten som leds av Polisinrättningen i Östra Nyland. Verksamheten inleddes hösten 2020. Syftet med verksamheten är att tidigt ingripa i barn och ungas brottsliga beteende och i våld i nära relationer, samt att bedriva ett förebyggande arbete inom dessa områden. Ankarverksamheten baserar sig på samarbete mellan flera myndigheter.

Målet med Ankarmodellen är att ingripa i unga brottslingars verksamhet redan innan en brottsspiral hinner uppstå. Ankarmodellen förebygger också våld i nära relationer och i hemmet genom att ingripa i ett så tidigt skede som möjligt och hänvisa parterna till ändamålsenlig hjälp. Ankarverksamheten har stött radikaliserade ungdomar och integration av ungdomar som återvänt till Finland från krisområden. Med hjälp av modellen kan man omedelbart ingripa i verksamheten då den unga har svårigheter med livshandlingar och snabbt styra in den unga på rätt spår i livet. Modellen hjälper till att bryta brottsspiralen och förebygga marginalisering. Ankarmodellen utnyttjar myndigheternas kompetens och effektiviserar samtidigt myndigheternas egna uppgifter.

Syftet med verksamheten är att tidigt ingripa i minderårigas brottsliga beteende, utreda den unga klientens övergripande livssituation och hänvisa klienten till ändamålsenlig hjälp och stöd. Målet är också att snabbt ingripa i våld i nära relationer och i hemmet. Det multiprofessionella samarbetet strävar också efter att öka den inre säkerheten.

Målgruppen är unga (15–20 år) brottslingar, unga som utsatts för eller upplevt våld i hemmet, radikaliserade ungdomar samt vuxna offer och förövare av våld i hemmet.

Ankarverksamheten baserar sig på flermyndighetssamarbete där olika myndigheter arbetar tillsammans på polisstationen. Till Ankarteamet hör förutom polisen även en socialarbetare, en psykiatrisk sjukskötare och en ungdomsarbetare, som alla, med undantag för polisen, är kommunalt anställda. Teamet bedriver ett intensivt samarbete och parterna ställer sin egen expertis och bakgrundsorganisationens stöd och kunnande till teamets förfogande.

Fullmäktige i Sibbo beslutade 13.12.2021 att man utöver Ankarmodellen även kommer att tillämpa de enhetliga metoder som framförs i Södra Karelens verksamhetsmodell för att ingripa i lagstridiga handlingar i grundskolorna och gymnasierna i Sibbo. Denna anvisning innehåller gemensamma handlingsmodeller som följs av alla enheter.

Lagstridiga handlingar

I skolorna hanteras lagstridiga handlingar alltför ofta som mobbning. Begreppet mobbning är diffust och förringande och säger ingenting om hur allvarlig, obehaglig eller lagstridig en enskild handling är. Begreppet mobbning definieras inte i lag.

Lagstridiga handlingar som kallas mobbning är avsiktliga och uppfyller nästan alltid rekvisiten för brott. Personer under 15 år är inte straffrättsligt ansvariga på grund av sin ålder, men de är ersättningsskyldiga. Handlingarnas allvar ska beskrivas med deras rätta namn och tillvägagångssätt. En lagstridig handling kan inte förringas till mobbning bara för att den äger rum på en skolas område.

Utmaningar hör till normal uppväxt och utveckling. Nästan alla har tidvis problem med att skapa och upprätthålla positiva sociala relationer. Hos skolelever håller dessa färdigheter först på att utvecklas och därför uppstår det konflikter mellan elever. Genom att man lär ut och utvecklar känslö- och kommunikationsfärdigheter skapas en positiv verksamhetskultur som motarbetar och minskar mobbning och lagstridiga handlingar avsevärt. Till normal uppväxt och utveckling hör ändå inte sådana handlingar som uppfyller rekvisiten för brott. De ska utredas av myndigheterna.

Anmälningsskyldighet och anmälningsvillighet

Till tjänsteverksamhet hör utövande av prövningsrätt. Sedvanliga, mindre gräl mellan barn som man ingriper i med hjälp av pedagogiska och disciplinära åtgärder medför ingen anmälningsskyldighet till polisen. När anmälningsskyldigheten övervägs ska **barnets ålder och utvecklingsnivå** alltid beaktas.

Handlingar som uppfyller rekvisiten för misshandel innebär anmälningsskyldighet. Enligt 25 § i barnskyddslagen ska de som arbetar med barn och unga göra en anmälan till polisen om de får kännedom om sexualbrott mot barn eller brott mot liv och hälsa. I oklara situationer konsulteras myndigheterna. Kontaktuppgifterna finns i slutet av denna anvisning.

Modeller för ingripande i de vanligaste lagstridiga handlingarna i skolorna

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för misshandel: när en elev slår eller sparkar någon, slår omkull någon, knuffar någon mot väggen, biter, klöser, luggar eller annars orsakar smärta eller skada åt någon eller skadar någons hälsa utan att använda fysiskt våld.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- I akuta situationer ska man kontakta nödcentralen.
- Polisanmälan.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.

(Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst två år fängelse)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för olaga hot: när en elev hotar en annan med brottslig handling så att den hotade har motiverad grund att anta att hen kommer att falla offer för ett brott.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.
- Tryggande av säkerheten för den som utsatts för hot.
- Fortsatta åtgärder och säkrande av förebyggande åtgärder.
- Vid behov polisanmälan.

(Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst två år fängelse)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för stöld eller snatteri: när eleven olovligen tar någon annans egendom (t.ex. skor, kläder, telefon, Chromebook).

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.
- Polisanmälan (vårdnadshavaren till den elev vars egendom har blivit stulen gör brottsanmälan).

(Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst ett år och 6 månader fängelse)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för skadegörelse: när eleven avsiktligt förstör någon annans egendom eller avsiktligt annars orsakar skada på egendom.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.
- Polisanmälan om agerandet fortsätter (vårdnadshavaren till den elev vars egendom har skadats gör brottsanmälan).

(Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst ett år fängelse)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för spridande av information som kränker privatlivet: när eleven publicerar nedsättande eller förlöjligande bilder eller uppgifter om en annan elev i medier eller på annat sätt offentliggör sådana för en stor grupp människor, till exempel i en diskussionsgrupp på nätet.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.

- Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan gör (se skolans GrUL29§-plan).
(Straffskalan för 15 år födda är böter)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för ärekränkning: när eleven offentligt sprider osanna uppgifter som orsakar någon annan skada, lidande eller annars förnedrar någon eller på annat sätt offentligt förnedrar någon.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.
- Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan görs (se skolans GrUL29§-plan).
(Straffskalan för 15 år födda är böter)

Lagstridig handling, som uppfyller rekvisiten för kränkning av kommunikationshemlighet: när eleven utan lov öppnar någon annans mobiltelefon eller dator och skaffar sig information om meddelanden, bilder eller annat material som de innehåller.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.
- Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan görs (se skolans GrUL29§-plan).
(Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst två år fängelse)

Lagstridig handling, som uppfyller rekvisiten för identitetsstöld: när eleven uppträder med någon annans uppgifter i diskussionsgrupper eller andra motsvarande forum via någon annans mobiltelefon eller webbadress.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.
- Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan görs (se skolans GrUL29§-plan).
(Straffskalan för 15 år födda är böter)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för kränkning av kommunikationsfrid: när eleven med avsikt att störa mot någon annans vilja ringer denne eller sänder många meddelanden, beställer okynnessamtal eller annars på avsevärt sätt stör via elektroniska kommunikationsmedium.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
- Anmälan till alla parter vårdnadshavare.
- Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan görs (se skolans GrUL29§-plan).

(Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst 6 månader fängelse)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för olovlig avlyssning: när eleven spelar in sådana diskussioner mellan andra som inte är avsedda för hens kännedom, och de som pratar inte har skäl att anta att någon utomstående hör pratet.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
 - Anmälan till alla parter och deras vårdnadshavare (se skolans GrUL29§-plan).
 - Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan görs.
- (Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst ett år fängelse)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för olovlig observation: när eleven i smyg avbildar en person i skolan, på en toalett, i ett omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats på ett integritetskränkande sätt.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
 - Anmälan till alla parter och deras vårdnadshavare.
 - Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan görs (se skolans GrUL29§-plan).
- (Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst ett år fängelse)

Lagstridig handling som uppfyller rekvisiten för olaga förföljelse: när en elev upprepade gånger hotar, följer efter, iakttar, kontaktar eller på annat sätt obehörigen förföljer någon mot dennes vilja så att förfarandet skapar rädsla eller ångest.

Åtgärder:

- Omedelbart ingripande i handlingen.
 - Anmälan till alla parter och deras vårdnadshavare.
 - Skolans åtgärder, om ingen brottsanmälan görs (se skolans GrUL29§-plan).
- (Straffskalan för 15 år födda är böter eller högst två år fängelse)

Som mobbning uppfattas dessutom ett antal handlingar som inte uppfyller villkoren för brott och som i sig inte är olagliga. Dessa handlingar är dock allvarliga och grymma och bör inte förminskas. De bör omedelbart åtgärdas och stoppas. Det kan vara fråga om t.ex. isolering, förlöjligande, underskattning, utskällning, uppmaning till självmord och olika miner, gester och tecken som förringar en annan person. I sådana fall handlar det om psykiskt våld. Ovan nämnda handlingar äventyrar lätt barnets eller den ungas uppväxt och utveckling. Dessa handlingar kräver en barnskyddsanmälan enligt barnskyddslagen. Psykiskt våld kan i en del fall uppfylla rekvisiten för misshandel.

Personal som arbetar med barn och unga har en på lag baserad skyldighet att göra brottsanmälan om sexualbrott eller misshandel som riktas mot minderåriga barn. Den som underlåter att göra en brottsanmälan om handlingar som avses i 25 § i barnskyddslagen bryter mot sin tjänsteplikt. Anmälan ska göras omedelbart när man fått vetskap om handlingen.

Varje anmälan behandlas i samarbete med nödvändiga myndigheter.

Myndigheternas kontaktuppgifter

- Polisen, ennaltaestava.ita-uusimaa@poliisi.fi, tfn 0295 436 895 (0504759405)
- Sibbo kommun - Barnfamiljernas socialarbete, jour- och servicenummer, tfn 09 2353 6013
- Social- och krisjouren i Östra Nyland, tfn 040 517 4194

Nyttiga länkar

Väkvallan muodot:

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/vakivallan-muodot> (på finska)

Lapsiin kohdistuva väkivalta:

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta> (på finska)

Seksuaaliväkivalta:

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/seksuaalivakivalta> (på finska)

Barnskyddslag 25 §: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417>

Medling i brott- och tvistemål:

<https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/tjanster/statens-specialtjanster-inom-social-och-halsovarden/medling>